

JORD- OCH SKOGBRUKSMINISTERIET

KIRJAAMO@MMM.FI

ÄRENDE: Utlåtande gällande Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (VN/16452/2022-MMM-1)

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f. vill högaktningsfullt framföra följande gällande de ändringar som berör den lagstiftning som berör marknadsordningen för jordbruksprodukter och specifikt för biodlingsprogrammet. Synpunkter har sammanställts av SLC:s sakkunnig inom biodlingssektorn och därav ges utlåtandet kring detta på finska. SLC avger ett annat utlåtande gällande övriga delar gällande de lagändringar som berör i övrigt marknadsordningen.

Yleiset näkemykset

Mitä koskee mehiläishoitoalan tukitoimenpiteitä, SLC:n mielestä tulevan CAP mehiläistukikauden tavoitteina pitäisi olla varsinkin:

- 1) Ammattimehiläishoidon kilpailukyvyyn parantaminen, mehiläistuotteiden markkinan kehittäminen ja ammattimehiläishoitajien tulon nostaminen. Kannattavuus alalla on erittäin heikko, ellei olematon.
- 2) Yhteistyö mehiläishoitajien kesken sekä mehiläishoitajien ja muiden viljelijöiden välillä. Tuki mehiläishoitosektorille on osa maatalouspolitiikkaa ja CAP tukijärjestelmää.
- 3) Tuen saavuttavuus sekä tuloksellisuus mehiläishoitajille ja heidän yhteisöille paikallisella tasolla, ei pelkästään valtakunnallisesti. Esim. paikalliset tai alueelliset mehiläishoitajain yhdistykset (esim. Ahvenanmaalla) voisivat hyötyä tuesta heidän toiminnassaan ja toteuttaa toimenpiteet paikallistarpeiden mukaisesti. Mehiläishoito on luonteiltaan paikallista.
- 4) Tuen kohdistaminen konkreettisiin hankkeisiin, jonka tuloksia ovat mitattavia. Esim. mehiläishoitajajärjestöjen henkilökunnan palkkaaminen CAP tuen kautta ei pitäisi olla hyväksytty, ellei palkkatyö liity täysin konkreettisiin CAP-suunnitelman tukiprojektiin.

SLC huomaa, että lausunnonpyynnön esityksestä puuttuu kokonaan tieto sekä tilastot ammattimehiläishoidon osalta (esim. esityksen sivu 37). Pesäkohtaisen tuen tilastot paljastavat, että Suomen hunajamarkkinan tasapaino sekä riittävä kotimainen tuotanto riippuvat yhä ammattimehiläishoitajien toiminnasta. Mikäli kaudella 2023–2027 CAP suunnitelman mehiläishoitotuki on rajoitettu vain mehiläishoitoalan yhteisölle, SLC pyytää, että kansallinen pesäkohtainen tuki kohdistettaisiin nykyistä enemmän ammattimehiläishoitajille. SLC on tehnyt vastaavat ehdotukset MMM:n pesäkohtaista tukea koskevaan lausuntopyyntöön aiemmin keväänä 2022.

Yksityiskohtaisemmat esitykset

26 § ja 29 § Hankkeiden pituus ja tuen hakeminen:

Keskeinen kysymys on, avaako Ruokavirasto tukihaku koko ajanjaksolle vain kerran ennen v. 2023 alkua tai myös sen jälkeen uudestaan keskellä 5-vuotista CAP-suunnitelman ajanjaksoa. Tukikelpoiseksi pitäisi hyväksyä myös hankkeet, joiden kesto olisi lyhyempi kuin viisi vuotta. Jo nykyisessä mehiläishoito-ohjelmassa on tuen haku jatkuva ja monesti uusittu vuoden jaksolla (esim. paritustarhojen toiminta, nuorisotoiminta, koulutukset).

27 § ja 27 a § Tuenhakija ja tuensaaja

Lakiehdotus ei määrittele, kuka voi olla tuensaaja, vain säätää tuenhakijoista. Nykyisessä mehiläishoito-ohjelmassa on pelkästään yksi hakija, joka mm. jakaa tuki (=avustus) muille tahoille, esim. yksittäisille mehiläishoitajille tai yhdistyksille (esim. koulutus ja sen toteuttavat luennoitsijat, paritustarhatoiminta, nuorisotoiminta). Hakija myös tällä hetkellä julkaisee itse jotkut avustukseen liittyvät hakuilmoitukset, johon yksittäiset mehiläishoitoalan toimijat voivat vastata ja hakea tukea (esim. paritustarhan toiminta). Noissa tapauksissa tuen myöntämisestä ei päätä Ruokavirasto, koska päätöksenteko tuen myöntämisestä ja maksamisesta on siirretty tuenhakijalle. Lakiehdotuksesta on epäselvä, miten tämä menettely tulee toimimaan jatkossa. SLC:n kanta on, että julkisen rahan käytöstä pitäisi päättää Suomen viranomaiset, jonka apuna toimisi sidosryhmä. **Mikäli tuensaajalla tarkoitetaan samaa yhteisöä, kuten hakijaa, on laissa selvitettävää, miten katsotaan juridisesti tilannetta, jossa toimenpiteen toteuttavat yksittäiset yrittäjät tai mehiläishoitajat.** 27 § momentti 2 ei tätä tapausta käsittele ja viittaa vain rekisteröityyn yhteisöihin.

27 a §. Valintaperusteet:

- SLC:n mielestä yksi keskeinen peruste pitäisi olla, että hankkeessa esitetyt toimenpiteet toteuttavat vähintään yksi kansalliseen CAP strategiseen suunnitelmaan kirjoitetuista tavoitteista ja vastaavat SWOT analyysissä esittelyyn haasteisiin ja mahdollisuuksiin.
- valintaperuste 1) pitäisi sisältää paitsi vaikuttavuus mehiläisalaan myös **vaikuttavuus maatalousalaan ja sen toimijoihin**, varsinkin jos kyseessä on esim. lajihunajan tuotanto tai pölytyspalvelun toteutus ja kehittäminen, jotka edellyttävät yhteistyötä muiden viljelijöiden kanssa.
- valintaperuste 3) **taloudelliset edellytykset**: hakemus ei saisi olla hylätty sen takia, että yhteisö on suhteellisesti pieni tai toimii vain paikallisesti. **Hankkeiden laatu sekä vaikuttavuus maantieteisillä tai markkinan alueella, jossa yhteisö toimii, pitäisivät olla tärkeämpiä kuin hankkeiden**

kokonaisbudjetti ja hakijan liikevaihto tai tulot. Paikallisesti toimivilla mehiläishoitajien yhteisöllä voi olla rajoitetut omat rahalliset resurssit toteuttaakseen isot viinivuosisuomaiset valtakunnalliset hankkeet, mutta niillä on yleensä riittävät varat suorittamaan kohdistettuihin alueellisiin toimenpiteisiin.

Valtioneuvoston asetuksessa tullaan säätämään valintaperusteista lisää. SLC odottaa, että valintakriteerit sekä menettely olisivat ilmoitettuja potentiaalisille hakijoille etukäteen hyvissä ajoin sekä julkisesti (esim. Ruokaviraston nettisivuilla ja uutiskirjeissä).

Valitut ja rahoitettu hankkeet tulisi julkaisemaan Suomen viranomaisten, esim. Ruokaviraston sivuilla. Mehiläishoitoalan ja muiden sidosryhmien toimijat sekä veromaksajat näin saavat ajankohtaista tietoa hankkeiden sisällöstä, toteutuksesta, tuloksista ja mahdollisista uusista hakemusjaksoista.

29 § Mehiläishoitotuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

Mikäli hankkeiden valinnasta päättää vain Ruokavirasto, Ruokavirastolle tulisi olla apuna laajempi alan **sidosryhmä**, johon osallistuu myös MMM:n edustaja sekä viljelijäjärjestöjen edustajat. Ruokavirasto valitettavasti tällä hetkellä ei ole mehiläishoitoalan asiantuntija ja henkilöresurssit ovat rajoitettuja. Sidosryhmän säännöllisillä kokouksilla (esim. vähintään kerran vuodessa) varmistettaisiin, että valintaperusteet ovat hyvin perustettuja ja prosessi läpinäkyvä. Ryhmä seurasi toimenpiteiden toteutusta ja voisi tarvittaessa ottaa kantaa mehiläishoitotukeen liittyvän suunnitelman muuttamiseen. Vastaava koordinoitiryhmä toimii Ruotsissa. Suomessa toimivat vastaavat seuranta- tai ohjausryhmät esim. kehittämishankkeiden yhteydessä (maaseuturahaston tuki).

Lakiesityksestä puuttuu viite siihen, **miten haetaan oikaisua** Ruokaviraston tukihakemusten valintapäätökseen tai maksatuspäätökseen.

29 a §

Momentti 1: "Tuensaaja voi muuttaa 29 §:n 1 momentissa tarkoitettua suunnitelmaa edellyttäen, että muutos ei olennaisesti vaikuta suunnitelman tavoitteiden toteutumiseen."

SLC:n mielestä edellytyksenä pitäisi olla mm. se, että suunnitelman muutos ei vaikuta tuensaajan alkuperäisessä suunnitelmassa myönnettyyn tukimäärään tai muiden hakijoiden kokonaistukibudjettiin.

Momentti 2: SLC:n mielestä tuensaajalla ei pitäisi olla mahdollisuus muuttaa suunnitelma toteuttamisjakson aikana ilman Ruokaviraston hyväksymistä, koska teksti "vähäinen muutos" eri hakijat ja tuen saajat voivat tulkita eri tavalla. Momentin 1 ja momentin 2 välinen tulkintaero ei ole selvä. Suunnitelman "vähäinen muutos" voi tarkoittaa samaa kuin muutos, joka "ei olennaisesti vaikuta suunnitelman tavoitteiden toteutumiseen" (momentti 1).

Momentti 2 pitäisi poistaa lakiesityksestä, koska se ei anna tuensaajalle tarvittavaa juridista varmuutta, jota lainsäädännöstä edellytetään.

Muu

Se, että mehiläishoitoalan tuottajaorganisaatiot voisivat hakea mehiläishoitotukea ei pitäisi olla este sille, että nämä organisaatiot voisivat hakea muuta CAP-suunnitelman tai kansallista tukea mitä koskee esim. tukea heidän perustamiseen, kehittämiseen tai investointeihin.

73 §

SLC ehdottaa, että vastaavasti kuten Ruotsissa, mehiläishoitotukea olisi mahdollista maksaa hyväksytyihin hakemuksiin osittain ennakkona (förskott esim. 50%). Näin varmistettaisiin, että tukea voisi saada myös paikallisesti toimivat pienemmät yhteisöt hankeihin, jotka tulevat toteuttamaan siihen tuesta palkatut projektivastaavat henkilöt (projektledare).

<https://jordbruksverket.se/stod/lantbruk-skogsbruk-och-tradgard/investeringar-inom-lantbruk-tradgard-rennaring-skogsbruk/stod-till-biodlingssektorn>

SLC tulee lausumaan tarkemmin liittyen mehiläishoitotukeen tulevan valtioneuvoston asetuksen ehdotuksen yhteydessä.

SVENSKA LANTBRUKSPRODUCENTERNAS CENTRALFÖRBUND R.F

Jonas Laxåback
Verksamhetsledare

Stanislav Jas
sakkunnig biodling